

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 591/17-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan predsjednice vijeća, Aleksandra Peruzovića člana vijeća, Viktorije Lovrić članice vijeća i sutkinje izjaviteljice, Branka Medančića člana vijeća i Slavka Pavkovića člana vijeća, u stečajnom postupku nad stečajnim dužnikom B. d.d. u stečaju, Š., OIB: ..., odlučujući o reviziji razlučnog vjerovnika Z. d.d., OIB: ..., Z., protiv rješenja Visokog trgovačkog suda RH u Zagrebu poslovni broj PŽ-4763/2017-2 od 6. rujna 2017., kojim je potvrđeno rješenje Trgovačkog suda u Rijeci poslovni broj St-64/199-2880 od 5. travnja 2017., u sjednici vijeća 16. siječnja 2018.

riješio je:

Revizija razlučnog vjerovnika Z. d.d., OIB: ..., Z., protiv rješenja Visokog trgovačkog suda RH u Zagrebu poslovni broj PŽ-4763/2017-2 od 6. rujna 2017. se odbacuje kao nedopuštena.

Obrazloženje

Trgovački sud u Rijeci rješenjem poslovnog broja St-64/199-2880 od 5. travnja 2017., nakon održanog ročišta za diobu kupovnine, odlučio je o namirenju razlučnog vjerovnika iz utrška kupovnine ostvarenog unovčenjem imovine stečajnog dužnika opterećene razlučnim pravom, tako što je riješio:

"Iz položene kupovine za nekretninu upisanu u zemljišnim knjigama Općinskog suda u Rijeci, Zemljišnoknjižni odjel Rijeka u zk. ul. 193 k.o. K. na k.č. 1193/2 u iznosu od 3.100.000,00 kuna namiruju se:

1. Stečajna masa dužnika B. d.d. u stečaju, Š., OIB: ..., iznosom od 596.426,63 kn,
2. Razlučni vjerovnik Z. d.d., OIB: ..., Z., iznosom od 336.027,13 kn.
3. Preostala sredstva u iznosu od 2.167.546,24 kn, predaju se dužniku B. d.d. u stečaju, Š., OIB: ..., za namirene stečajnih vjerovnika.

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske je rješenjem poslovni broj PŽ-4763/2017-2 od 6. rujna 2017. odbio žalbu razlučnog vjerovnika Z. d.d. kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsko rješenje.

U ovoj stečajnoj stvari je razlučni vjerovnik protiv drugostupanjskog rješenja podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11 i 25/13, 89/14, dalje: ZPP) navodeći kako odluka u sporu ovisi o rješenju materijalnopravnog i postupovnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Predložio je da Vrhovni sud Republike Hrvatske prihvati reviziju te ukine drugostupanjsko rješenje i predmet vrati drugostupanjskom sudu na ponovni postupak, ili podredno da preinači drugostupanjsko rješenje na način da ukine prvostupanjsko rješenje te odredi i provede namirenje razlučnog vjerovnika ne samo za glavicu nego i za kamate, u ukupnom iznosu od 2.167.546,24 kune.

Stečajni dužnik je odgovorio na reviziju razlučnog vjerovnika te je predložio odbiti reviziju kao neosnovanu.

Revizija je nedopuštena.

Vijeće revizijskog suda je prije ispitivanja osnovanosti revizije ispitalo dopuštenost revizije imajući na umu da je odredbom čl. 11. st. 10. Stečajnog zakona ("Narodne novine" broj 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12 i 133/12; u daljnjem tekstu: SZ) propisano da se u stečajnom postupku revizija može izjaviti samo ako odluka drugostupanjskog suda ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, u skladu s pravilima parničnog postupka.

Odredbom čl. 6. SZ propisano je da se u stečajnom postupku na odgovarajući način primjenjuju pravila parničnog postupka, a odredbom čl. 400. st. 3. ZPP propisano je da će se u povodu revizije protiv rješenja na odgovarajući način primjenjivati odredbe ZPP o reviziji protiv presude.

Dakle, prema citiranim odredbama, u stečajnom postupku je dopuštena samo (izvanredna) revizija prema odredbi čl. 382. st. 2. i 3. ZPP, što znači da u stečajnom postupku takvu izvanrednu reviziju može podnijeti stranka (sudionik u postupku) protiv drugostupanjskog rješenja ako odluka u stečajnom postupku ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, primjerice:

1) ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje odlučujući u pojedinim predmetima na odjelnoj sjednici, a riječ je o pitanju o kojemu postoji različita praksa drugostupanjskih sudova,

2) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje, ali je odluka drugostupanjskoga suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem i

3) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskoga suda temelji na tom shvaćanju, ali bi - osobito uvažavajući razloge iznesene tijekom prethodnoga prvostupanjskoga i žalbenoga postupka, zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnoga suda Republike Hrvatske, Europskoga suda za ljudska prava ili Europskog suda - trebalo preispitati sudsku praksu.

U takvoj reviziji stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg je podnijela reviziju uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose i izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (čl. 382. st. 3. ZPP).

Iz sadržaja navedenih odredaba ZPP proizlazi da je za dopuštenost ove (izvanredne) revizije potrebno kumulativno ispunjenje slijedećih pretpostavki: da revizija sadrži određeno navedeno pravno pitanje, da su uz pitanje određeno navedeni propisi i drugi važeći izvori prava koji se na njega odnose, da je riječ o pitanju o čijem rješenju ovisi odluka u konkretnom postupku stečaja i da sadrži određeno navedene razloge zbog kojih stranka smatra da je to pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

U slučaju kada reviziji nedostaje bilo koji od navedenih elemenata nema pretpostavki za njeno razmatranje u smislu odredbe čl. 382. st. 2. ZPP.

Podnesena revizija razlučnog vjerovnika nije dopuštena jer naznačeno pitanje nije važno za ujednačavanje sudske prakse.

U postupku koji je prethodio revizijskom je utvrđeno:

-da je na temelju rješenja ... u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Rijeci u listu C zemljišnoknjižnog uloška 2391. k.o. K., kč. br. 1193/2 temeljem ovosudskog ... uknjiženo založno pravo na nekretninama u A, za iznos od 500.000,00 DEM u kunsjoj protuvrijednosti spp u korist Z. d.d. filijala R.,

-da u zemljišnim knjigama nije bilo upisano založno pravo za zatezne kamate uz određivanje kamatne stope,

-da je predmetna nekretnina u vlasništvu stečajnog dužnika, te je u stečaju prodana po pravilima stečajnog i ovršnog prava,

-da kunska protuvrijednost ranijih 500.000,00 DEM iznosi 1.917.113,96 kuna,

-da je Z. d.d. ranijim diobama namirila dio osigurane tražbine u iznosu od 1.581.086,83 kune.

Imajući na umu navedeno stanje spisa, pobijanim rješenjem o diobi kupovnine ostvarene prodajom nekretnine stečajnog dužnika odlučeno je o namirenju samo dijela tražbine, dok razlučni vjerovnik nije namiren za iznos dospjelih zakonskih zateznih kamata po osnovi ugovora o kreditu, zato što tražbina zateznih kamata na glavnici duga nije osigurana, odnosno zbog toga što pravo njihovog namirenja iz prodane nekretnine nije upisano u zemljišnim knjigama.

U obrazloženju je navedeno:

„Založno pravo se stječe upisom u zemljišne knjige, a taj upis ima konstitutivno značenje, pa se tražbina osigurana hipotekom iz založene nekretnine može namiriti samo za iznos koji je upisan u zemljišne knjige u skladu s općim i posebnim pravilima za upis hipoteke iz članaka 35. do 38. Zakona o zemljišnim knjigama (Narodne novine broj: 91/96, 68/98, 137/99, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08, 126/10, 55/13 i 60/13).

Pravilno je stoga prvostupanjski sud zaključio da s obzirom na to da u zemljišnim knjigama nije upisano založno pravo glede sporednog potraživanja glede kamata, kako to propisuje Zakon o zemljišnim knjigama (čl. 36. st.2), žalitelj ostvaruje samo pravo na namirenje iznosa glavnice koji je osiguran predmetnom hipotekom, a pravilnost i zakonitost navedenog zaključka nisu dovedeni u sumnju žalbenim navodima.“

Podnositelj revizije je osporio pravno shvaćanje na kojemu se temelji obrazloženje pobijanog rješenja te je naznačio pravno pitanje koje glasi:

"Da li upisano založno pravo razlučnog vjerovnika Z. d.d. u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Rijeci u listu C zemljišnoknjižnog uloška 2391. k.o. K., kč. br. 1193/2 temeljem ovosudskog ... uknjiženo na nekretninama u A, za iznos od 500.000,00 DEM u kunsnoj protuvrijednosti spp u korist Z. filijala R. daje pravo razlučnom vjerovniku da u stečajnom postupku poslovi broj St-64/1999 bude namiren po osnovi kamata, a s obzirom da je umjesto kamate stope uz iznos glavnice upisana oznaka i „spp“ (i s pripadajućim pravima).

U reviziji je navedeno da se pitanje odnosi na tumačenje i primjenu odredbe čl. 36. st. 4. Stečajnog zakona, da o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje odlučujući u pojedinim predmetima na odjelnoj sjednici, a riječ je o pitanju o kojemu postoji različita praksa drugostupanjskih sudova, a da se na ovaj slučaj ne može analogno primijeniti pravno shvaćanje koje je zauzeo Vrhovni sud RH u presudi poslovni broj Gzz 229/2001, koje shvaćanje je potvrdio i Ustavni sud RH u odluci poslovni broj U-III-1569/2002 od 27. listopada 2005.

Prema pravnom shvaćanju ovoga suda na ovaj slučaj se može analogno primijeniti pravno shvaćanje koje je zauzeo Vrhovni sud RH i Ustavni sud RH u gore navedenim odlukama, a odluka drugostupanjskoga suda utemeljena na shvaćanju koje je podudarno s tim shvaćanjem.

Odredba čl. 36. glasi:

(1) Hipoteka se može upisati samo glede točno određene svote u novcu. Svota može biti određena i u skladu s pravilima o valutnoj ili indeksnoj klauzuli.

(2) Uz tražbinu za koju je ugovoreno da se plaćaju kamate upisuje se i kamatna stopa. Ako su ugovorene zakonske kamate, umjesto kamatne stope, upisat će se: zakonska kamata.

(4) Ako se hipotekom osiguravaju tražbine koje bi mogle nastati iz odobrenoga kredita, preuzetoga posloводства, s naslova jamstva ili naknade štete ili druge tražbine koje bi tek imale nastati nakon nekoga vremena ili nakon ispunjenja nekoga uvjeta, u ispravi na temelju koje se dopušta upis dovoljno je odrediti najviši iznos glavnice koji mogu imati kredit ili odgovornost.

Polazeći od nesporne stvarnopravne naravi osiguranja tražbine sporazumom stranaka osnivanjem založnog prava na nekretnini (kao i prijenosom vlasništva) te od toga da se stvarna prava na temelju pravnog posla stječu po tradicijskom načelu - što znači da su pretpostavke za stjecanje stvarnog prava osim odgovarajućeg prava prednika i valjan pravnu osnovu stjecanja (titulus), te zakonom određeni način stjecanja (modus) - treba naglasiti kako se i stvarnopravno osiguranje na nekretninama utemeljeno na pravnom poslu stječe upisom u zemljišnu knjigu tog stvarnog prava u korist stjecatelja.

Upis stvarnog prava za korist stjecatelja konstitutivan je za stjecanje stvarnog prava u smislu čl. 119.-120., 263., 288. i 309. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine", broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00 i 114/01, dalje: ZV). Ako kod stjecanja kojeg od stvarnih prava na nekretninama temeljem pravnog posla ne dođe do upisa u zemljišne knjige kao valjanog načina stjecanja, stjecatelj nije postao nositelj stvarnog prava.

Dakle, sam Zakon daje jasan odgovor o načinu stjecanja kojeg stvarnog prava i s tim u vezi stvarnopravnog osiguranja tražbine.

Ovo načelo određuje i opseg namirenja tražbine koja je osigurana kojim od instrumenata stvarnopravnog osiguranja na nekretnini - jer vjerovniku pripada namirenje samo onih tražbina čije osiguranje je upisano u zemljišne knjige.

O opsegu osiguranog namirenja iz vrijednosti nekretnine kao predmeta osiguranja ovaj sud je već izrazio shvaćanje u svojim odlukama:

-Rev 1228/08-2 od 14. srpnja 2010.: "(...) založno pravo stječe se upisom u zemljišne knjige (čl. 309. ZV), pa je dakle, tužitelj stekao založno na nekretnini u vlasništvu tuženika radi osiguranja točno određene tražbine (256.703. DEM - 1.000.000,00 kn - s redovnom kamatnom stopom od 8 % godišnje) koja je upisana u zemljišnim knjigama. Prema tome, tužitelj kao založni vjerovnik ima pravo tražiti namirenje iz vrijednosti nekretnine (zaloga) samo one tražbine radi čijeg je osiguranja zasnovano založno pravo, pa su sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su prihvatili tužbeni zahtjev radi namirenja tražbine koja obuhvaća dio glavnice, redovne i zatezne kamate (ukupno 544.006,90 kn) sve zajedno sa zateznim kamatama (...) pa će sud u nastavku postupka raspraviti i pitanja koja je tuženik isticao tijekom postupka (...), vodeći računa o tome da tužitelj kao založni vjerovnik ima pravo tražiti namirenje iz vrijednosti nekretnine (zaloga) samo one tražbine radi čijeg osiguranja je zasnovano založno pravo".

-Gzz 229/01-2 od 28. ožujka 2002.: "(...) po odredbi čl. 36. st. 1. Zakona o zemljišnim knjigama ("Narodne novine", broj 91/96) hipoteka se može upisati samo glede točno određene svote u novcu. Svota može biti određena i u skladu sa pravilima o valutnoj ili indeksnoj klauzuli. Stavak 2. toga članka predviđa da uz tražbinu za koju je ugovoreno da se plaćaju kamate upisuje se i kamatna stopa. Ako su ugovorene zakonske kamate umjesto kamatne stope upisat će se zakonska kamata. Prema tome založno pravo glede sporednog potraživanja s naslova kamata stječe se ako je upisano u zemljišne knjige (...) stoga su sudovi nižega stupnja pogrešno primijenili upravo spomenute odredbe čl. 36. st. 1. i 2. Zakona o zemljišnim knjigama kad su zauzeli pravni stav da je tuženica glede tog potraživanja stekla založno pravo iako ono nije upisano u zemljišnim knjigama (...) iz navedenih razloga je izvršenje na konkretnom stanu za tuženičino potraživanje s naslova kamata i troškova kredita nedopušteno."

Navedeno pravno shvaćanje potvrđeno je i Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj U-III-1569/2002 od 27. listopada 2005., u kojoj je između ostalog navedeno „(...) ovo pravno shvaćanje zasnovano je na pravilnoj primjeni materijalnog prava i na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju tog prava (...) prema članku 36. Zakona o zemljišnim knjigama, založno pravo u vezi sporednog potraživanja s naslova kamata stječe se ako je upisano u zemljišne knjige, stoga su sudovi prvog i drugog stupnja pogrešno primijenili odredbe članka 36. stavaka 1. i 2. Zakona o zemljišnim knjigama kada su usvojili pravno stajalište da je podnositelj ustavne tužbe u vezi tog potraživanja stekao založno pravo, iako ono nije upisano u zemljišnim knjigama (...)”

Slijedom izloženog, pobijano drugostupanjsko rješenje temelji se na shvaćanju koje nije u protivnosti s već izraženim i (ovdje) citiranim shvaćanjem kako revizijskog tako i Ustavnog suda, pa se postavljena pravna pitanja ne mogu smatrati važnima za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni u smislu čl. 382. st. 3. ZPP.

Zbog toga podnesena revizija ne udovoljava pretpostavkama propisanim odredbama čl. 382. st. 2. i 3. ZPP za dopuštenost izvanredne revizije, pa je valjalo reviziju odbaciti i odlučiti kao u izreci ovoga rješenja (primjenom odredbe čl. 392. st. 3. ZPP u vezi s čl. 400. st. 3. ZPP i čl. 6. SZ).

Zagreb, 16. siječnja 2018.

Predsjednica vijeća
Katarina Buljan, v. r.